

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Flores Directorii Inqvisitorvm

Bariola, Luigi

Mediolani, 1625

Consilivm Qvartvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11434

CONSILIVM QVARTVM.

Oculi mei semper ad Dominum. Psal. 24.

Empronio Mediolani mercaturam auri, argenti, & serici filati exercenti, Titius dedit ad societatem duodecim mille libras Imperiales cum affecuratione capitalis, & lucri inde prouenientis, interueniente triplici illo contractu, de quo pluri Doctores. Ex qua negotiatione, cum ex testimonio peritorum proueniant singulis annis duodecim pro centenario, ex dicto autem ipsius Sempronij proueniant quatuordecim, conuenerunt inter se (vt constat instrumento superinde confecto) vt Titio quotannis septem pro centenario darentur, ipsi autem Sempronio duo remaneret pro affecuratione capitalis (quæ quidem duo tantum dari solere iisdem periti testati sunt) residuum autem remaneret eidem Sempronio, pro affecuratione lucri, & pro eius labore, & industria.

Quæritur igitur, An hic contractus licitus sit, & iustus, & an in perceptione septem pro centenario sit aliquis excessus.

Certum est apud Theologos licitè iniri posse societatem, vt pecunia salua sit ei, qui illam apposuit, & tot in eius periculum subeat ille qui ponit operam, vel industriam. Idque fieri posse eodem tempore per vnum contractum virtute continentem duos vel tres, nempè contractum societatis, contractum affecurationis fortis, aut etiam, contractum venditionis lucri expectati pro certo pretio.

Reginaldus par. 2. lib. 25. nu. 396. Praxis fori peni-

tentialis post Maiorem, Navar. Couarruuiam, Petrum à Nauarro, Angelum, Syluest. Gabrielem, Lessium, & Gregorium de Valentia, assèrentem difficultate hac Romæ in nobili Theologorum confessorum agitata in hanc omnes fuisse sententiam.

Nec obesse potest si dicatur in contractu isto non seruari equalitatem, siquidem Sempronio assècuranti, & capitale, & lucrum remanent quinque tantum solutis Titio singulo anno septem pro quolibet centenario, nam

Respondetur, quod in contractu societatis diuidendum est lucrum ad equalitatem proportionis, idest pro quantitate partium collatarum, videlicet pecuniæ operarum, & industriæ, ita Caiet. Syl. Navar. Couarruias, Molin. & alij omnes, ratio est quoniam equalitas quæ in contractu societatis requiritur non consistit in indiuisibili, sed habet latitudinem aliquando maiorem, aliquando minorem, quod relinquatur prudenti iudicandum ex concurrentibus circumstantijs, & ita quando arbitrio prudentis contingeret egredi totam latitudinem equalitatis quam iustitia exigit, contractus cõsensus est iniustus, & inducens obligationem restituendi, quantum est opus, vt is ad equalitatem reducatur, Reginaldus vbi supra sub nu. 387. Ludouicus Molin. de contractibus, disput. 415. num. 3. Et ad hoc propositum exemplum adfert Caiet. 2. 2. quæst. 78. art. 2. in responsione ad quintum. Ponat vnus mille ducatos, alter operas extimatas mille item ducatis, & tertius industriam extimatam quingentis, ita vt communis summa sit duorum millium, & quingentorum ducatorum. Dum fiet diuisio, siue lucri, siue damni ex societate secuti, primus, & secundus partem portionem accipient, & tertius partem medio

dio minorem alioquin erit inequalitas: Quamuis ergo Titius exposuerit capitale duorum mille aureorum per Sempronium assecuratum, & eandem, vel maiorem recipiat Titius partem lucri, credendum tamen, & præsupponendum est id euenire, eo quod labor, & industria Sempronij non commensuretur, & proportionetur capitali Titij; tum quia Sempronius erat vir prudens, & prouidus in arte negotiandi, nec contractum sibi damnosum iniisset, tum etiam quoniam eadem via, & ratione, qua multa alia negotia actitabat, & exercebat, illa eadem pecunias Sempronij negotiabatur.

Adde, quod si quis ex liberalitate pati velit inequalitatem, siue quia socius sanguine, aut amicitia ei coniunctus est: Siue quia vult remunerare obsequia sibi exhibita: siue quia vult eleemosinam facere, nulla iniustitia committitur quia volenti, & plena libertate consentienti nulla fit iniuria, & ita nulla iniquitas censetur in tali contractu. Molina de Contractibus disput. 415. num. 3. Reginaldus ubi supra num. 387. Quis prohibet ergo quin Sempronius vno ex supra dictis titulis ductus voluerit remittere, & donare Titio partem lucri sibi debiti etiam quod eius labor, & industria esset equalis capitali per Titium exposito, quod tamen vsque modo non constat, tum quia merces non erant per mare (ubi maius periculum) traicienda, tum quia in facto non videtur verosimile, quod industria vnus solius hominis possit commensurari capitali duorum mille aureorum.

Adde ex eodem Molina de Contractibus, disput. 417. nu. 7. & 8. concl. 1. Si quis operas prestiturus dicat, da mihi tantum pecunie ad talem negotiationem, & ego in me suspiciam periculum capitalis, & insuper tibi dabo quotannis tantum lucri certi, mi-

hi que reliquum lucri relinque. Et hæc omnia solent magis optare mercatores, qui similes pecunias ad negociandum accipiunt, vtilioraque ipsis esse solent quam si ad solum contractum societatis eis tradatur, hinc inquam contractus iustus est, & licitus, ita Molina ad litteram. Adde lucrum ex hac negotiatione proueniens, teste Sempronio cum fit quatuordecim pro singulo centenario, septem erunt pro Titio, & alia septem pro Sempronio.

Neque contractui nostro aduersatur Bulla Sixti Quinti, quæ incipit *Detestabilis*, &c. in qua, damnat societatem initam cum pacto de saluo capitali, intelligenda enim est cum tale pactum fit ex vi ipsius societatis, non autem cum sit ex vi alterius contractus ei admixti, vt Toletus qui ei à consilijs erat, Respondisse fertur, & ratio esse potest, quia per hoc non tollitur ratio, & iustitia licitæ societatis: per illud autem tollitur: est enim manifestè in iustitia, si quis eo solo nomine quod in societatem tradat alteri pecuniam, velit vt se faciat de ea securum, namque ex vi solius societatis ad nihil aliud socij tenentur ex iustitia, quam ad iustam distributionem damni, & lucri periculo sortis vniuscuiusque remanent apud vnumquemque, immo vt Caiet. notat loco præcitato ex vi solius societatis socius, non potest alium socium cogere ad ineundum secum assicuracionis contractum, quia id onus est, quo ipse grari non potest, nisi vltro suaque spontè velit illud subire: Reginaldus loco memorato sub nu. 400. *Lesius de iustitia, & iure, lib. 2. cap. 25. dub. 3. de Contractu societatis*, Mart. Bonacina de Contractibus q. 3. pun. 11. *Nauarr. consil. 20. de vsuris*.

His igitur attentis dico, & existimo contractum per Titium, & Sempronium initum nullum continere,

nerere excessum, posseq; Titium iuste exigere, recipere, & retinere alia septem pro centenario non obstante assecuratione capitalis, & lucri per Sempronium facta.

CONSILIVM QVINTVM.

Iustus Dominus, & iustitiam dilexit.
Psalm. 10.

TITIVS decoxit in longinqua quadam regione, ideo admonet Sempronium suum creditorem secreto de infortunio, & transmittit illi Notulam quandam debitorum, vt procuret exigere credita sibi debita, vt se seruet indemnem.

Sempronius hoc audito conuenit statim debitores Titij, & in specie Petrum, qui illi promittit certo se omnia facturum, vt illum seruet indemnem quoad id, quod Titius illi debebat, seq; illi soluturum, vel se debitorem illius constituere si id tuta conscientia facere posset, Sempronius acceptat promissionem.

Sequenti die comparent alij Titij creditores, qui etiam medio Iudicis sequestrant omnia Titii in manibus Petri existentia.

Sed antequam Sempronius adiuisset Petrum, Antonius nomine alterius creditoris preuenerat Petrum, ab illo petens, an ipse esset debitor Titij, cui cum respondisset Petrus se nihil debero Titio, statim nulla alia adhibita diligentia discessit, volens forte Petrus magis gratificari alteri creditori sibi